

## ЦЕЛЕБЕН ИЗВОР РАНАТА ИЗМИВА

(Поезията на Бленика)

ИВАН СПАСОВ

Нейното име може твърде бързо да се възвърне към сегашното поетическо „обращение“ по редица съществени причини. До неотдавна поетесата Бленика беше сред нас и, макар да не публикуваше често, нейното присъствие се долавяше осезаемо и физически, и духовно-естетически. Трябва да се изтъкне и едно друго съображение: тази авторка никога не е била център на спорове, на дискусии, на големи разговори; съществувала е в нашата предишна и днешна лирика някак си тихо, скромно, без афектации, без насилвания на вдъхновението и на перото, но тъкмо в тоя начин на реализиране и в това „скромно“ състояние на нещата се открояват ценности, които имат емоционално значение за читателите, пък и владеят мислите им с дълбочината на съдържанието, което се намира в стиховете на Бленика.

Без да съм привърженик на строгия хронологически ред в портретуването на който и да е писател, защото един такъв порядък в значителна степен ограничава импровизацията и „волността“ на търсенията и на обобщенията, струва ми се, че за разглежданата поезия той е просто необходим и ще докаже своите предимства. Достатъчно е да се вникне в света на поетесата чрез всяка отделно издадена стихосбирка, за да се види разширяването на мотивите, да се усетят полаганите акценти, да се долови разрастването на тематично-художествения кръгзор на лиричката. И още нещо — всяка самостоятелна нейна книга е „затворила“ в себе си „сепаративни“ стойности, които се възприемат с удоволствие самостоятелно и които подбуждат желанието ни да надникнем и в другите публикации, за да свържем краищата и да очертаем по-обемните контури на цялото.

Нека предварително изтъкна, че първата стихосбирка на поетесата Бленика, издадена преди повече от половин век, наречена „Брегове“ (1932 г.), пусната само в хиляда бройки, се препрочита сега като спонтанно откровение на душата, като изповед пред обичания човек и като молитва пред живота за живот и щастие в бъдните години. Ефирност лъха от чувствата и от цялостното настроение. Херувимска благост излъчват сдържаните, смирените интонации; разкриват се дълбини за духа и за преживяванията, наситени с нежността на спокойния, мъдрия, увлекателния образен рисунък. Сякаш пред очите ми застава самата Бленика, непозната за мен иначе в младостта си освен от фотографии. Но беглите ми спомени от по-късно време говорят съвсем точно за нейната кротка усмивка и съсредоточена мисловност, когато съм я виждал понякога, без да съм разменял с поетесата нито една дума...

Разбирам нуждата за литературната история и за литературната критика да бъдат принципиално строги, а и с остро реалистичен поглед към фактите, когато се връщат назад в по-далечното или в по-близкото минало на литературната ни действителност. Ала преди всичко друго, в едно такова завръщане би следвало да има проникновеност и дори сантиментализъм — разумен, полезен, ако искате и премерен, но истински. Защото без него сухотата на констатациите ще унищожи до-

стойния живец на оценяваното естетическо дело. В известен смисъл е потребно даже и рицарство. Чрез него ще се пробият непременно твърдите пластове на времето, под които лежи несправедливо затрупана красота, за каквато никога не може да има давност. Нейната сила е винаги днешна. И някой постоянно трябва да я изтъква. Нека има особняци като известния герой на Иван Давидков, който упорито, непрекъснато скубе тревата на забравата, за да личи пътят към обичта на хората. . .

Не знам защо, но сега, вече опознал и почувствувал поезията на Бленика, пред мене се откроява един странен и привлекателен паралел: виждам сякаш една спретната, кокетна, уютна къщичка, до която се извива ласкава пътечка, прекъсната тук и там, ала упорито примамлива и нежна. И тъкмо тя не бива да бъде застилана с отбрулените листа на годините; към нея не трябва да ни спъват бурените на времето и да я заробва тревата на забравата. Такова нещо ще бъде и несправедливо, и несползливо, тъй като ще влезе в противоречие с очевидните ценности на едно художествено сътворение, което е живо и което има интимно въздействие върху ценителите на българското поетическо слово. Наистина литературната критика, без да превзема терена от литературната история, би следвало по-често да се обръща към ония факти, които се смятат за „чужда“ област. И по такъв начин ще се разместват някои от установените пластове и ще се поддържа интересът към уж поотминали с времето си величини. Защото всъщност няма такива — всичко е органически единен процес, в който някогащо и сегашно, без да си разменят местата, имат общата задача да формират идейно-емоционалната разностранна стабилност на човешкия менталитет. . .

Мене ми е радостно, че можем да пристъпваме към дебюта на Бленика с уважение и с трепет, които произтичат от самия характер на поместените в него произведения. Те ни въвеждат в една голяма нравствено-психологическа обстановка, където извира редица добродетели на женската духовност: готовност да се сподели съкровено вълнение, непресторена довереност на лирическата героиня към своя уважаван, обичан, даже понякога едва ли не боготворен партньор:

Грее твоят поглед  
в чиста светлина,  
сякаш греи над мене  
родната стреха.

И зове ме странно,  
и влече ме той,  
пътя ти незнаен  
нека бъде мой!

Сякаш запленена  
тръгвам с теб и знам —  
в светъл край магесен  
бог ни води сам!

(„Страници“)

Облхва ни силата на доверията, вярата в добрия изход от всяка драматичност господства над разнородните чувства, макар поетесата да не предпочита стерилността на взаимоотношенията и открито да изповядва: „Не търся никакво спасение!“

С какво е наистина увлекателен светът на Бленика, подсказан още в първата ѝ книга? Кои са тези нейни качества, които ни примамват и държат нащрек нашите сетива?

За всеки читател отговорът ще е различен, защото и предпочитанията ни не са еднакви. Но има нещо отличително, което се налага на вниманието ни. За себе си аз ще го свържа с мислите и вълненията в стихотворението „Старите портрети“. На тях бих оприличил много стихотворения на поетесата, защото в него има една

тиха тъга за преминаващото време, което някога е било изпълнено с живота на тогавашните хора. И после ги е поставило в строгите и вечни рамки на „старите портрети“, за да се питаме все по-настойтелно и по-тъжно:

Нима е истина, че нявга са живели,  
тъгували, обичали, лудели;  
че слънцето е гряло и над тях,  
че времето засипвало със прах  
във вчерашния ден оставените стъпки?...

Носталгията извира от съзнанието, че всичко е подвластно на това неукротимо и неумолимо в хода си време, което първоначално ни приютява в своята „лодка въздушна“, омагьосва ни с чара на страстите, на желанията, на действията, докато „някой ден сами на таз стена послушно ще спрем, във рамка приковани“. Тогава други ще се запитват за бившата ни участ и ще се мъчат да разчетат следите, оставени от нас. Те ще искат „тайната да прозвучи“, та да ни почувстват като живи, да заговорят с предходниците си, а и да дочакат своя ред. И така от ден на ден, от година на година, векове и поколения наред. Ето го кръговрата на битието и лирическата героиня на Бленика му отдава своята проникателна мисъл, като го насища и с живите вълнения на сегашния миг. А той за философията на жената няма преходно-епикурейски оттенък. В неговата власт е целият порив за любов, за труд, за майчинство, за близост до земята, за преклонение пред създанието, за боговоене пред самата природа като висша хармония и образец за подражание от човека...

Това са най-главните жизнено-тематични опори в лириката на поетесата Бленика, овладели преживяванията и концепциите ѝ още в нейния дебют и уголемявани постоянно и майсторски в следващите откровения на чувствата и на духа. При това нека веднага посоча голямата романтичност на художествения рисунок, изпълнен с една тайнственост на словото, с неговата проникваща в дълбочините на вълненията сила, която няма външен блясък, а въздейства на възприемането ни посредством ясения образ, чистата стихотворна композиция и широката поетическа инвенция. Днес, при тая пъстра разцветка на лирическите багри, която често е уморителна за сетивата ни, пък и невинаги задоволява претенциите на сериозната мисъл, плъпнала като заразна болест по стволите на лирическото дърво, си заслужава да препрочитаме „остарелите“ реалистични завоевания, при които думата е точна, метафората е наситена с предметната и душевната стойност на всекидневието, а пространствата, разкрити от естетическите аналогии, ни отвеждат към истинското човешко битие.

В първите стихове на Бленика се вижда завладяващата патина върху чувствата и върху манталитета на лирическата героиня, богата с нравствената скрупулозност на своя характер, извисена от устрема на здрави патриотични страсти, родени от българската земя, от присъствието на легендарния Дунав, от нашата история. В тези дебютни откровения има нещо свято и магнетично като защита на интимната мъка и радост, като апология на раждането, като свещенодействие към детето, като страх и свобода пред пропастта на времето. Авторката го приема с трепета на живата жена, която ще му даде от себе си всички творящи сили, за да притихне накрая с вярата в неизбежното прераждане, което е и гаранцията за всяко безсмъртие. Това е мощното упование, което я кара без поза и не гръмогласно, а по женски стоически да заяви — „аз кротко ще почакам своята смърт“:

Ще се стопи плътта ми като сняг,  
кръвта ми твоята плодна пръст ще всмуче,  
и някой стрък — случайно корен пусал — пак  
като дете от мене сок и сила ще засуче...

(„Земля“)



Но това ще е по-късно. А сега, в началото на пътя, предстои друго, много по-съществено за любимото момиче, за бъдещата майка, за твореца, за гражданката, за българката.

Тук, уместно или не, ще направя това прекъсване на разсъжденията си върху ранната лирика на Бленика, за да благодаря на нейната дъщеря, проф. Милена Цанева, която ми даде следния автограф на стихосбирката „Брегове“: „На Иван Спасов — рицаря на българските поетеси — не бих могла да предложа по-сърдечен дар от първата книга на мама. С най-хубави чувства.“ Можех да прочета някои от стихотворенията в дебютната книга в сборниците с избрани творби, ала друго си е, като държиш пред очите си самия оригинал и като имаш това сърдечно посвещение. Така и патината, за която споменах, е по-ярко изразена; и усетът за автентичност е незаменим; и общуването между критик и поетеса е някак си по-непосредствено: и като възприемане, и като преценка...

Нека се върна към текстовете на творбите, защото съдържанието им ни задължава да бъдем по-достоверни в тълкуването и в изводите. Вече споделих впечатлението си за онай романтичност, която иззира от самия художествен стил на изображението в поезията на Бленика. Тонът е аналитичен и води към една сигурност на сетивата, които се ориентират вярно из „фактологическата“ обстановка. В атмосферата нещо ни говори за „далечни векове“, за „боен шатър“ и за „вожд победен“. Това са по-скоро видения на влюбено момиче, което не държи сметка за истината на случая, а хиперболизира неговата красота, докато блянят не е станал реалност. И слава богу, че е така, защото иначе не би останало нищо смислено и увлекателно за ролята на тая заслепяваща магия, наречена любов. Но щом отминем, макар и временно, еуфорията от въздействието на отчасти подсказаното или напълно измисленото шастие, лирическата героиня насочва погледа си към „земния“ свят и вижда прелестите на живота около себе си. В стихотворението „Май“ може да се усети същото празнично настроение, ала вече съвсем лишено от унеса на фантазията и основано върху една гледка, пълна с омаята на конкретността:

Шумят зелените вълни,  
синцеп по синура изнича,  
и маргаритките с листца  
гадаят кой кого обича.

А слънцето, като сърце,  
в което любовта прелива,  
над всяко стръкче и цветче  
любов и светлина излива.

Такива „прехвърляния“ от един мотив към неговата противоположност не свидетелствуват за неустановеност на вниманието, а доказват смесичката между въображение и точност; говорят за игривост на предпочитанията и в края на краищата означават правото на твореца да не бъде скован от каноните на еднотемията, а да следва фриволността на житейското разнообразие, което е и в същността на всяко истинско творческо превъплъщение. Тъкмо и на това обстоятелство се дължи нашето вярно усещане за обемност и за богатство в един поетически дебют, какъвто е „Брегове“ на поетесата Бленика...

В лириката на тази авторка има нещо смирено, търсещо не толкова бурите на битието, колкото неговото спокойствие, чрез което се разстилат много на брой, а и различни посоки за поведението и за характеристиката на човека. Може би ще трябва да откриваме цялостното измерение на личността чрез една „формула“, която напълно приляга за естетиката и за философията на тази лиричка — да се вглеждаме и да проследяваме „нежността на простото сърце“. В него са заложили такива богати пластове, в които се побират интимни вълнения, предизвикани от „светлата бездна“ на две обичащи очи; тука се корени трайно впечатление от магията на Търново, из което заплениеният ще блуждае даже и след своята смърт. Някои метафори са

толкова релефни, че приличат на образно изваяние с непосредствено зрительно въздействие — вятърът рони бели цветове „като замръзнали сълзи“ („Пред залез“).

Тихото съзерцание, вместо да отвлича жената от изпитанията на живота, още повече я прави вгълбена и общителна с неговите повели, които в поезията на Бленика са пречупени през нежната устроеност на лирическата героиня. В мигове на усамотение, даже и когато „никого не чакам“ — и тогава тя не се откъсва от болките си, не се изолира от света. До такава степен въздържанието е крехко, че само един рукнал спомен ще е достатъчен да разруши кротко приспаните в гърдите ѝ „спокойни“ сънища на живите впечатления от „минати бедни“. И затова молбата е отправена към настъпилния мрак в стаята, където временно е потърсила убежище, да не я оставя незащитена и да ѝ прати някакво упование:

О, залюлей ме, мрак, със тиха песен,  
да бъде моя сън благословен,  
и да сънувам мирен край небесен  
и светъл — утрешния ден.

(„Вечер“)

И ако все пак усещаме как отделни мотиви звучат откъслечно в първата стихосбирка на Бленика и създават убеждението, че нейното внимание се е ръководило съвсем от капризите на момента, на хрумването, на дошлото настроение, то има такива откровения, които са изконни, носени като зов на кръвта и като дълбока изповед на природното у жената, на инстинкта за майчинство, на копнежа да се продължи съществуването, да се създаде и отгледа новият живот:

И нежен глас аз чух да ме зове:  
„Над теб небето спусна светлина, о майко,  
и малката звезда, която гря на бога у нозете,  
сега лежи до тебе и сияе  
като безценен камък до сърцето ти —  
сла, новородена майко!“  
И светъл лъч прониза моето сърце.  
И стана сладко, топло в тоя час,  
като че ли на майка си на скута  
заспихах, вслушана във кроткия ѝ глас.  
Когато сепната очи отворих,  
блестеше изгревът във моите прозорци,  
и в тоя миг,  
със първия лъч пронизал стаячката тиха,  
незнаен глас, като молитвен вик,  
зовеше ме за първи път.  
И лакомо устенката се впиха

в топлата ми гърд.

(„Светла нощ“. На Румек)

Това е опиянение от святата и незаменима радост на първото майчинство. Разгряването и градацията на чувствата имат прилика с прилива на вълните, които не знаят умора и задръжка в светлата магия на импровизацията; това е тържеството на плътта и на душата, които се сливат в единство, за да изпеят химна велик на естеството. Редки са в нашата поезия такива нежни възторзи, които превръщат майчинските откровения в апотеоз на „тайната и чудото велико“. С първата си книга още Бленика постави дълбок знак в своята лирика и олицетвори образа на рожбата като ласка, като искрица, като „светло зрънце“, като грейнало слънце, като малка птичка:

Пред теб днес слагам всичко  
и чашата си в твоята преливам:

чрез теб ще гледам напред,  
ще дишам с твоя дъх — на тоя свет  
ще бъда скръбна и щастлива...

(„Над люлката“)

Превъплъщенията на чувствата, избликът на радостта и надеждата, готовността за изпитания, гордият повик и приглушената дума — всичко варира в една богата гама и създава у нас представата, че няма друго по-тръпно и по-щастливо, по-възвишено и по-пълноводно, по-същностно и по-значимо състояние за жената от нейното усещане, че е майка и че дава живот на друга душа и на друга плът. Лирическата героиня на Бленика се къпе в празничната симфония на всички сетива и нито за миг не забравя тяхната будност. Реалистичното и магносничеството се сплитат в цялост, която издига още повече свещения праг на блаженството:

Над теб склонена, галя ти косата —  
копринената мекичка коса —  
и бавно утринна роса  
пред мен разтваря два лъчисти цвята —  
разтваря се лазурната врата,  
и ето, грейт небесата.

Къде извежда тая светлина?  
Какво се крий в сияющата бездна?  
Защо не мога в нея да възлезна,  
далеч от тая горестна страна!

И бавно мойта длан повлича се надолу,  
ръката ми затваря чудната врата,  
затварят се лазурните цветя,  
и върху тях склонена аз се моля.

(„Ласка“)

Това е някакъв унес! Премината е границата на обикновената радост и настъпва царството на бляна, в което лайтмотив е безкрайната молитва. Сътворен е неземен свят, озарен от светлина и разтварящ дверите към нечувана музика. Само свръхчувствителната майчинска природа може да се потопи в безкрайността на блаженството и да превърне строго реалистическия поглед на поетесата в инструмент на фантазното ликуване. Вълшебството, чудодейството, прераждащото могъщество на рожбата кара майката да се вижда „по-богата от най-богатите милиардери“. В лириката на Бленика детето става култ, а майчинството е възведено до висотата на животосътворение, което по сила и по вътрешна психологическа яркост няма равно на себе си...

И втората книга, наречена „Бяла птица“ (1937 г.), за да се изрази с тая метафора оптимизмът на героинята от интимния празник в душата ѝ, продължава линията на светлостта и на възторга, които летят над нея като постоянно съпътстващ ореол. Посветеното на Вела Каралийчева стихотворение „Безсмъртие“ може да бъде манифест на жизнелюбието и на слънчевия възторг от битието. Всичко тържествува, всичко цъфти, всичко е бликнало и устремено към плод — „възкръсват вече семената, нетленният живот добива плът“. Пролетта е събудила соковете, ухаанията са опияняващи, несразим е пътят на обновлението. Като пулсираща сърцевина е душата на лирическата героиня, която измерва чрез най-тънките сетива на съществуването си всяко напрежение и чувства как „живота млад към слънцето кълни“. Може да се говори за слънчевата озареност в лириката на Бленика, без да се пресилва тази констатация и като се уточни, че става дума за вътрешния порив на творчеството, за неговата идейна същност, за човешкия възглед спрямо света. При това — нека подчертая дълбоката истина — касае се за общия тонус на пресътворяването, за философията на художественото изображение, за светолюбието



като позиция и като въздействие чрез отражението. Ние не можем да търсим формалните белези на тая гледна точка, защото нейната защита идва най-напред с цялата хуманистично-гражданска откровеност на поетесата и после ни привличат реализмът и нежният рисунък на картината. Медиум е самата жена, устроена така, че възприема светлостта на битието, без да забравя неговата пестра обогатеност и без да заобикаля неговата диалектическа променливост...

И тук в центъра на емоционалната лъчезарност отново стои свидната рожба, която е станала „мъничка бисерна песен“ в неимоверно дългия и безконечен ход на „моето, твоето, вечното време“. То е пронизано с отблясъка на тая сребърна птица, която прелита като символ на продължения род, на запазената кръв, на безсмъртния живот, докато като „сребърен ручей“ детският глас ромоли покрай нас, докато в младите му води „чист се оглежда сводът небесен“ („Дете“). Пак ще повторя — идеята за майчинството придобива чрез перото на Бленика чудодейна магия. И поражда един достоверно-романтичен изблик, в който ние търсим своята младост и в същото време намираме най-силната утеха: няма свършек светът, защото е непрекъснато млад чрез слънчевата поляна на детството, което като „целобен извор раната измива и пламва в мен погаслата надежда“ („Ти“). Наистина от светлината на майчината си радост лирическата героиня създава една приказка, в чиито води живее духът на вълшебството:

В гласеца ти звънят звънчета,  
от росните поля дошли,  
планински ручей сладко ромоли,  
и петят птици в пролетни дървета;  
запърхват бели пеперуди,  
и всеки цвят  
във пъпките се буди.  
И божий свят  
тъй чист  
в зениците ти мънички изглежда,  
че, като пара в лятна утрин,  
скръбта в душата ми се дига и разлива,  
целобен извор раната измива,  
и пламва в мен погаслата надежда.

(„Ти“)

Детето е оня фокус, през който авторката, пък и нейната лирическа героиня възприемат целия свят и му дават възторзите на чувствата и преценката на мисълта си. В конкретната ситуация може споменът да ни връща към омаята на детството, а е възможно и грижата, радостта, умиленето за нашите деца да бъдат оня порив, който ще разтвори хоризонтите на щедрите преживявания. Това няма толкова голямо значение. Важно е друго в случая: през жизнерадостната и по женски очарователната ведрост на емоциите всичко придобива някаква особена заразителност и става притегателен маяк за нашето внимание и за нашите вълнения:

То ли днес ме, възкръснало, води  
с твоите мънички нежни ръце,  
или вятърът — скитник безроден —  
всё спомени в мойто сърце?

Все едно — духай, пролетни ветре,  
вей се, мъничка бяла ръка —  
аз ще стигна със вас бреговете  
на шумящата родна река.

Като степните волни табуни,  
препуснете нататък галоп —

ето тихия, белия Дунав,  
с побеляло от мъдрост чело.

Аз изкъпвам във него сърцето си —  
пак съм малко безгрижно дете  
и в цъфтящите жълти полета  
тичам днес и лудувам след теб.

Тъй е свежо и синьо небето,

тъй е звънк и чист твой смях —  
радва ме днес всяко малко цвете,  
родна ми е цялата земя.

(„Пролетен галоп“)

Когато се опитам да подбера най-точните цитати, за да потвърдя изводите си за отношението на Бленика към света на детето, просто не мога да бъда кратък с примерите, защото следва да се „онагледят“ редица моменти от широтата и от дълбочината на тая взаимовръзка. Поетесата не предпочита „формулираните“ душевни състояния пред живостта и пред релефната им непосредственост. В тяхната емоционална и рисуначна яркост попада нашият поглед. И в този смисъл може да се говори за специфичната проблемно-художествена разработка на идеята за детето като „свързващо звено“, като мерило, като мост към безсмъртието на живота. И действително е така, защото само продължаването на човешкия род побеждава разрухата на времето. И поколенията едно след друго му стават господари чрез ново творчество и ново съзидание...

Разбира се, такава е и закономерността на самия исторически процес. Но друго е, когато неговите детайли получат образна конкретизация. А и още нещо драгоценно трябва да се подчертае — Бленика никъде не използва сухите философски умувания, а разкрива пред нас интимни отреагирвания на майката, на жената, на българката към проблемите на всекидневния живот. В него детето и родителите, и най-вече майчината ласка, стават част от нашата национална битност, от психонравствената биография на народа: една органична заложеност в съдбовността му, свързана и „разчетена“ върху възгледа за конфликта или за хармонията на единството предходници и наследници. Този същностен възел в една сурово-реалистична или пък в сантиментално-романтична светлина присъствува като стожер и в нашето фолклорно наследство. Той произизва и значителни произведения на белетристи, поети, драматурзи, сценаристи. Тъкмо в този естествен контекст разглеждаме и лириката на Бленика, подчертавайки жилавостта и деликатността на разработвания съкровено-емоционален мотив. Светът на детето преобразява дори и локвата в лазур, в бял облак, в бездънна глъбина...

Ние можем да се ограничим в тематичния обсег, обобщавайки най-характерното за поезията на Бленика, и да изтъкнем като най-важен именно мотивът за ролята, мястото и въздействието на детския образ, на детското присъствие в нея. Няма да вървим — в такъв случай — по неверен път, ала рискуваме да невидим някои други очертания в стиховете на лиричката, които допълват нейния творчески профил. Въпросът не е да споменем за всички произведения, редица от които третираат епизодични хрумвания и духовни отгласи, а да наблегнем на такива, които носят определен, и то силен акцент. Достатъчно е да вземем за пример стихотворението „Гиганти“. В него е заложен един социален контраст, разкриващ противопоставянето между физическата мощ (чрез образа на хамалина гигант) и всевластието на „една нищожна мъничка монета“, подхвърлена му от разярената „дребна, слабичка госпожа“. В тая сценка се долавят и „отломъци от вътрешен пожар“, лумнал в гърдите на обезправения, и съчувствие към него. Без много реторика и „убеждения“ поетесата постига целта на своя замисъл.

Би могло да се изтъкне гледящето на лирическата героиня в творчеството на Бленика по адрес на съпоставката град—село. Тя върви като че ли в традицион-



ното за нашата литература русло, което сочи противоречията и несъвместимостта им. Но в стиховете на поетесата разграниченията идват повече като емоционалност, като носталгия за тишината, за въздуха, за волността и простора — не толкова като обществена противоположност.

Все тези четириъгълни стени  
отнемат ми света и хората,  
и, като птици, моите дни  
във клетката им са затворени.

Срещу леглото ми, ту ярко син,  
ту мрачен и мъглив, прозореца  
донася смутен шум отвън  
и с мен за времето говори.

И сякаш никога не е било  
да стъпвам по тревистите пътеки,  
и слънцето над моето чело  
не е прежуряло и пекло.

Един далечен връх едвам  
се очертава на стъклата —  
единствено по него знам:  
не съм напуснала земята.

(„В най-горния етаж“)

Вероятно това е първият протест срещу урбанизацията, която няма сегашните размери и последици, но все пак е достатъчно осезаема за тихото патриархално устройство на българката, пък и на българина, които проявяват психологическа, органична, цялостна неподатливост към новата обстановка и към промените условия на бита. Не е още улегнал, трудно свиква един вече формиран стереотип с наложените и непривични за него изменения. Нашата поезия е отразила този момент и реакциите на Бленика са част от по-голяма цялост. Да си припомним факта, че още в началото на второто десетилетие от сегашния век Иван Радославов написва една статия за София и нейния образ, и нейната функция за развой на модерната ни литература. Там са изказани мисли, които в известен план звучат като предричане, като едва ли не заклинание. В голяма степен и дори в остра форма то се сбъдва, разбира се, „облагодетелствувано“ чрез обективното развитие на самия живот.

В лириката на Бленика има и по-конкретни, а и по-драматични в личен план контрасти, които разкриват какво преживява и какво би искала да бъде нейното всекидневно битие. За това ни говори стихотворението „Сред книгите“. Терзанията на лирическата героиня са колкото приемливи, толкова и романтични като желание. Тя оплаква съдба, навярно засягаща я и нея самата по един или по друг начин: защо мъжът е отрупал с книги тази градска стая, в която не влиза въздух, докато навън „на пролетта разцъфналите клони като ръце прострени за любов „мамят всичко живо“ със плахия си ароматен зов“. Нима няма нещо по-привлекателно и по-полезно за него? Та нали нашите предходници са кодирали в кръвта и в стремежите ни по-различни предпочитания? А и за сегашното поколение резултатът би бил друг, ако начинът на съществуване ни предпазваше от тая затвореност и от въздействията на заседналостта:

Под сянката на мъдростите хладни,  
затворен в тези четири стени,  
не си ли спомняш цъфнали ливади,  
не си ли спомняш детските си дни?

На твоите прадеди сред люшнатите ниви  
и на пръстта под ласкавия зов,

нима не би прекарал по-щастливо,  
сред проста радост и любов?

Децата ти би били пъргави и здрави,  
когато, сбрани около теб,  
с ръцете си стоманено корави  
изкарвали би своя хлеб.

Не би израсли тук, отровени  
от сажди и от книжен прах,  
разказвала им би мъдрости вековни  
едничка селската гора.

Затуй аз ненавиждам тая стая,  
където тежки томове лежат,  
като разбойници, които тайно  
от земните ти часове крадат.

Необичайността на това стихотворение се определя по няколко посоки — то е публикувано през 30-те години, когато урбанистичният проблем не стоеше така настоятелно и болезнено както в битов, така и в психологически смисъл. Освен това прави се апология на първичното, на природното едва ли не в противовес на културата, на познанието, което идва чрез книгите. А и нещо друго се налага на вниманието ни — укорите, съображенията, преценките „за“ и „против“ един или друг начин на живот идват от жената. И тук е странното, защото тя е по-гъвкава, по-приспособима, по-гъргеллива и по-лесно аклиматизираща се при различните обстоятелства и условия. Всички тези комплекси показват зародиша на една проблематика, твърде разпространена днес, която е набирала инерция отдавна и която има своите основания в сплитането между огромното патриархално начало в живота на преобладаващо селското българско население и градското му преобръщение, което изземва постепенно част от препитанието и от самочувствието на българина. Съвсем закономерно е тези процеси да получат своя дял и в нашата литература посредством един или друг зрителен ъгъл и чрез индивидуална творческа разработка. Нека за колорит прибавим тук и стихотворението на Атанас Далчев, посветено на Константин Гьльбов, което в строго специфичен ракурс отразява гледнщето на поета за взаимовлиянието между книгата и вдъхновението. . .

Твърде широко място в лириката на Бленика е завоювал изповедно-любовният мотив. Неговото изследване ще ни даде право да кажем, че авторката постига своя самобитност и прави лични открития. Преди всичко те са в областта на вътрешното изживяване, което има повече функцията на констатация, на успокоено изреждане и не е разтърсено в същността си от буреносни конфликти. Лирическата героиня измерва скръб и радост чрез една везна, която се нарича женско сърце и която не иска да установи, пък и не желае да разграничи, степента на силата в тези контрастни чувства. По-важното е, че те са живи, че тяхна крепост е душата, че там не се таи омразата и не битува отмищението, а се подвизава само трезвата преценка. Има и такива жени, които издигат между хората и себе си като защита сърцето си, което се превръща в мерило на всеки трепет, в извор на всеки порив:

Във него нека падат отразени  
и скърбите, и радостта ми,  
и, като птица в бездните родена,  
от него да излита песента ми.

(„Сърце“)

В любовните стихове на редица наши поетеси сблъсъкът на двете личности — тази на жената и тази на мъжа — има драматичен, силно емоционален, често пъти остро противоположен смисъл: хвърлят се обиди, търси се сметка, разгарят се страсти, стига се до конфликт, временен или траен, понякога след разгара на

изпитанията настъпва хармония, завръщат се птиците на интимността, разпръскват се облаците на недоверието. Подобен случай не се откроява в лириката на Бленика. Тук действа омокотената емоционалност, наслагат се пастелни тонове, създава се поетична обстановка; скрити са рбвете и на едва забележимите несъответствия: кротък е сънят на жената, защото тя вижда любимия човек с грейнали от „жажда, любов и възторг“ очи. Близостта им е съпроводена от безпаметно дълго мълчание, в което „мигът е безкраен, безкраят е миг“. Те взаимно си шепнат имената и се гледат в унес. Щастieto в такъв случай е пълно или се приближава до своята пълнота, тъй като не съществуват органични причини, които да го нарушават значително. Екстазът на душите и на емоциите се доближава до предела, когато взаимността носи опиянение за хора и природа. В такъв миг не се пита за нищо, следва се посоката на съдбата, ликуват всички фибри на чувствата, настъпва магията на единението, която предпазва от изненадите на черната орисия:

Ти си моят любим,  
аз съм твоя любима —  
все едно ни е нам,  
накъде ще вървиме.

Виж, издига денят  
своята златна корона  
и по нашия път  
златни капчици рони.

Небесата цъфтят,  
зеленят тревите,  
в моите устни смехът  
светла песен изплита.

Кога здрачът сплете  
своите сенки големи,  
все едно е къле  
уморени ще спремe.

И във блеснал палат,  
и във сламена къща —  
неизменна в тоз свят,  
любовта е все съща.

Тя във слънцето грей,  
спи в зрънцето незрима,  
в моите устни днес пей:

щастие има!

(„Проста песен“. На Цветето и Владимир Чадоров)

Това е най-възторженото, най-безоблачното, най-категоричното в своя светъл строй интимно стихотворение на Бленика. И нека не се мисли, че то е плод на изгубена представа за сложността на човешките взаимоотношения или пък че някаква наивност диктува тези оптимистични внушения, които господствуват в цялото стихотворение. Любовта в него звучи като чиста музика на радостта и като предпазен от каквато и да е превзетост порив на откровението. Авторката е създала своеобразен химн на интимността, който оглася всичко и прави достойние на хората философията на щастieto. За него има простор във всяко сърце. То е като слънцето — навсякъде огрява...

И след като допускаме, а и фактологически е така, че такива произведения не са родени от голата условност на възторга, че те крият в себе си голямата идея на жизнелюбието, че тяхната люлка е пълноценността на битието — при тия обстоятелства можем вече да нюансираме интимната и по-специално любовната палитра на Бленика. И тогава ще забележим, че на стъпка след радостта върви мъката, че тържеството на чувствата се провира през серпантините на съмненията; че планината на щастieto не се състои само от светли върхове, но и от мрачни подножия. Всичко това е тъкмо така. И все пак същественото е другото — способността да се изпди тъмната мисъл, да се победи неверието, да се потегли към висината на душевната щедрост и там „с езика на лазурните безбрежия да ти разкажа тая странна нежност, в сърцето си която нося аз“ („По белия път“).

Поезесата Бленика не се задоволява с установяването на истините. Нейната цел е да ги обобщи чрез диалектиката на самия живот. И в една такава многостранност на измеренията да открие трайните ценности: по белия път на забравата „като далечни къщички отминати, спомени димят“; нека съхраним големите мигове на радост, защото рано или късно ще падне „вечер черна“. И тогава ще ни е най-потребен „лъч от тая светлина“, която всеки пази у себе си през живота,



защото иначе не може да се устои на постоянните проверки, не може да не се обича, не може да се изпълни достойно човешкото ни предопределение на тоя свят, върху тая земя, така сърдечно и отрезвяващо вплетена в интимните стихове на Бленика...

Всеки разбира, че не е потребно в случая да се преразказват мотивите в лириката на тази авторка. Но е благоприятен фактът, че имаме пред себе си реалистичен творец с корени в действителността, с твърда житейска позиция, с хуманистична философия, с изстрадано и възторжено човеколюбие. А всички тези предимства ни дават основание и право да разширяваме интерпретаторските обхвати, когато се докосваме до поезията на Бленика; да издирваме и онова, което пряко не е казано в текста, но дискретно и очевидно се съдържа в него, макар че поетесата не спестява и преките попадения в избрания замисъл:

Зад маската на думите, които  
любезно пръскаме край нас,  
стоим ний всички в безопасност скрити.

И колко сме добри, прекрасни, чисти —  
префинени, школувани артисти,  
които ловко хвърлят примки във нозете си.

О, лицемерен свят! На всекиго от нас  
би трябвало поне да има надпис:

„Пазете се!... Пазете се!...“

(„Радиовълни“)

Авторката знае и отчита силата на личния си опит, че „в потока на годините погасва моя плам, зли нокти в нежното сърце се впиха, и капка подир капка сълзите ми там несетно каменна утайка утайха“. Това е знак за умъдряване и за по-аналитично вглеждане в действителността, докато съвсем застине маската на лицето и студената непрогледност се превърне в стена...

За поетиката и за трактовката, които изпълват лириката на Бленика, са характерни някои похвати, придаващи на творчеството ѝ самотен колорит. Най-напред ще изтъкна обстоятелството, че рисункът е много предметен, ала описанието никога не води, пък и не свършва, при самата конкретност — винаги съществува простор и за необходимото широко тълкуване в нравствено-хуманен и социално-психологически план („Море“, „Копнеж“, „От терасата“, „На рулетката“, „Несебър“, „При Ахелой“ и др.). Това са стихотворения за морето, използвано в поезията на Бленика и символично, и с нагледна достоверност. Като изключим очевидната напластеност някъде от излишни подробности на картините, можем да кажем с увереност, че авторката органично споява иносказанието с точността. И по такъв начин се получават инвенции, които художествено и емоционално издигат моралистическите, гражданските, историческите и патриотичните разбирания на поетесата („Параходи“, „Пътешествие“, „В Аладжа манастир“, „Щъркели“). Мене ми допада особено тая укротеност на изображението, което не кипи видимо, не предизвиква страстите на духа и не пали мигновено нашите сетива, но задържа вниманието задълго и върши своята деликатна работа...

Вече загатнах за външно спотаената, но дълбока и силна обич на лирическата героиня към Дунав, към равната българска земя, към родния край. Добруджа е легнала любовно и мъчително в сърцето на поетесата, вратите на родния дом са зазидани, ничия ръка не се опитва да ги отвори, „засипали са всички пътища следите си“. Носталгията се втвърдява „като камък гробен“ и тегне в душата на лирическата героиня. Изповедта е откровена, съдбова, покъртителна и мила:

Там спят сега на моя роден край полята,  
тъй близо са, че сякаш сещам им дъхът,  
прелитат лястовиците крилати  
и, може би, над моя дом летят.

И знам — селата пак загръща топла пролет,  
по ридовете теменужките цъфтят,  
и щъркелите с плавен полет  
гнездата си порутени строят.

Ала в душите пролетното слънце  
не ще разпърсне тежката мъгла...  
Не радва никналото златно зрънце,  
ни пролетта, ни белите крила.

Неволно стъпките нататък ме повличат,  
и всяко камъче оттатък ме зове —  
не спира любовта пред никаква граница,  
сърцето не пречупва се на две.

(„Край Дунава“)

Това е измежду най-трогателните изповеди-елегии в поезията на Бленика и едно от ярките носталгично-патриотични откровения в българската лирика, имала тежкото задължение и светлата мисия да възпее земята на разпокъсаното ни отечество, чиито насилствено поставени граници са разделяли дете от майка и стопанин от земя и дом...

В лириката на Бленика има скрита страст да се прониква в тайната на битието, да се ловят миговете на безсмъртието, да се възпява силата на човешкия дух, да се поставя на пиедалост творчеството, да се издига и боготвори създанието. И в такъв смисъл нейната лирическа героиня не приема отчаянието и не робува на идеята за преходност и за безполезност на съществуването. В безконечната му превъплътимост и в смяната на поколенията има нещо успокоително, достойно, естествено и жилаво като белег и като стимул в живота. Категорично и високо жената в поезията на Бленика заявява: „Не мога да се примиря с пръстта и нищото.“ Въпреки разрухата, независимо че толкова кратко ни е определено да бъдем на тоя свят, човекът е способен да възкресява угаснали планети, да посажда в утробата им „чудно и уханно цвете“, в мъртвината на хладния им камък да събужда „животворен пламък“. Какво ли не е подвластно на хората — „чрез нашите дела, омрази и любов, творим ний някъде живот подобен нов“ („Пръст“).

Това е оптимистична лирика, в чиято естетика грее обичта към живота, към човека, към труда, към родината, към творчеството. На пръв поглед нищо изключително и дръзко не присъствува като изразни средства, като художествена позиция, като гражданска проблематика и като стилистика в поезията на Бленика. И наистина е така с допълнението, че именно в отказа от фрапантност е заложена трайната сила на оценяваните стихове. Те са непринудени, реалистично родени, ангажирани с обикновени преживявания, наситени с мисълта и емоциите на лирическа героиня, чийто поглед обхваща както миналото, така и сегашното време. Те се обединяват в едно цяло чрез образа на човека, чиято интимна и обществена участ е показана вълнуващо и убедително. Това може да се потвърди чрез проникновението, което сме длъжни да проявим и към другата стихосбирка на Бленика — „Сребърни ръце“ (1943 г.).

Нейният облик е антологичен до голяма степен. Повтарят се редица произведения от първите две книги, а новите са поставени, за да подчертаят, да сложат ударението върху ония проблеми, които дълбоко ангажират чрез автентичната си природа и чрез величината си както лирическата героиня на поетесата, така и самите нас. При това, нека отбележа тази особеност, говоря в случая за теми, които имат „илюстративен“ спрямо живота характер, но съдържат в себе си основание за широка и вгълбена философска трактовка. Става дума за смисъла на битието, за границите и магията на родината, за пътуването на човека през времето и за безсмъртието чрез любовта и чрез децата като продължение на рода човешки, а и като съкровищница на завещания дух и на потомствената кръв. Такава е диалек-

тиката на съществуването, че за едни бъдещето е отминало вече, а за други започва тепърва. Но в безкрайността на житейската верига старицата и нейното внуше са неотделими. Те са двата полюса на здравето единство...

Бленика не показва стремеж към никакви абстрактни екзистенциални съждения и открития. Всичко в поезията ѝ носи земната мъдрост на живота и върви по следите на проверената орбита — раждане, труд, къща, деца, радости, мъки, търпение и прощаване с този вечен кръговрат, в чиито силови линии влизат следващите поколения. Така е било винаги. Само че всяка нова личност изпитва чрез индивидуални сетива законите на тая вечна истина, за да я обобщи като свой опит и своя философия:

Невестата пристъпва и целува им ръка.  
Ще затече животът ѝ от днес като река,  
която има път и свои брегове.  
Земята здраво ще я сграби, ще я окове  
в веригите си яки, несломими.  
Ще идват жежки жетви, люти зими,  
ще бъдат дните пълни като класове,  
напени с едро тежко зърно.  
Децата ще се раждат, ще растат...  
Един ден колелото пак ще се превърне  
на тоя праг. Така от векове  
животът тук навива и снова  
безбройни нишки и съдби — в един и същи път.

Такова е предсказанието на лирическата героиня за бъдещето, което е програмирано и пред младата невеста в стихотворението „Път“. Вариантите могат да са повече на брой, ала същността си остава непроменена. Тя е определена от самото битие. И поетесата неслучайно в третата си книга е оформила цикъла „Село“. В него избликва преклонението към земната сила и то е жителният извор на разумни традиции, на гравивната и устойчива моралистичност, на твърдите опори, върху които се крепи продуктивното съществуване. Дискретно и постоянно, с една лирическа обогатеност и с достолепен тон, Бленика изрича възхищението си от примера на селските жени, от „коравото и здраво племе“, което живее върху щедрата земна гръд и „хвърля със шъпи семената златни на бъдещето в тъмните бразди“ („Село“). Това е искрена и чистосърдечна изповед на уважение и на възхвала, които идват от пластове на историята и от унаследената българска памет. Не може и дума да става тук за някакъв закъснял селски романтизъм...

Впрочем поезията на Бленика не е скована от студена фактологичност и от регистративна достоверност. Авторката дава свобода на въображението си, раздвижва отдавнашни сенки, пътува из лабиринта на годините, възпява градове и личности, търси живееца на исторически събития, съотнася миналото към настоящето, просецира днешното в утрешното. И тези признаци се виждат навсякъде в книгите ѝ, но тяхната съсредоточеност и плътност проличават най-вече в цикъла „Сенки“ от стихосбирката „Сребърни ръце“. Така се постига динамичност в проблематиката, сливат се и взаимно се обогатяват разработваните мотиви, разширява се житейската основа на претворяването, става по-изконна творческата позиция, от която лирическата героиня гледа на света. Нейният стремеж е да утвърди на всяка цена и с убедителни художествено-идейни аргументи хуманизма като възглед, патриотизма като закваска още от майчиното мляко, нравствената скрупулوزност като висша човешка мярка, диалектичността като неотменим принцип и любовта към дом, към съпруг, към деца, към родители като стимул за живот и за творчество.

Разбира се, условно посочвам само тези качества в съдържанието на разглежданата лирика, защото не мога да обхвана всички нейни детайли. А те се намират



и в романтичното звучене на чувствата, и в мелодичната, в песенната ритмика на стиха, който покорява с музиката си:

Уличката е позната —  
сън ли е, не знам...  
Ето църквата, чешмата —  
кой ми маха там?

Ти ли чакаш, моя младост?  
Как ли ме позна?  
Беше пролет — днеска пада  
есенна слана.

Янтра пак лежи заспала,  
в нейните води  
гледай — чудно огледало:  
къщи и звезди.

Там ли някога потъна  
един звезден свят?  
Миналото кой погълна?  
Що е то „назад“?

Призраци, о спете, спете  
в тихите води!  
Мои стъпки, не бъдете  
мъртвите звезди!

Виж, в гората с първи тръпки  
броди есента,  
ехото на моите стъпки  
пада в пропастта...

(„В стария град“)

Цитирах изцяло този текст, защото е трудно, даже невъзможно разкъсването му, пък и да илюстрирам нередките примери за стегната композиция и за ясен, игрив богат стих...

Поезията на Бленика е напълно актуална с проблемите, които включва и с отзвук им в нашето битие. Достатъчно е да си припомним казаното досега, пък и да вникнем в дълбината на цикъла „Тревожни дни“: с антивоенната насоченост на вълненията, с осъждането на мракобесието, с призива да се сложи край на масовите престъпления срещу човечеството и конфликтите да се решават чрез разума — не чрез силата („Днес“). Въпросите са наистина тревожни: „Що ни носят идещите дни?“ Какво представлява човекът с малкото си щастие, когато „светът в пожар гори?“ По бойните полета се виждат разкъсаните тела на божиите чедо и жетварката се моли на господата: „Запази ни мъжете в мир край огнищата, от войни ни пази и от пепелища!“ Поетесата разгръща в стихотворението „Сребърни ръце“ идеята за доброто, за изцелителната сила на човечността, за оная мечта, която ни води напред и която ни закриля срещу злото. Нейното лоно е в майчината обич, в магията на любовта, в сторената добрина, в покровителствено разперената „ръка спасителна, твореща, чиста, ръка за себе си награда що не иска!“

Може да се обобщи, че тук става дума за един символ, който е издигнат чрез вдъхновението и чрез нравствено-социалната позиция на поетесата, оприличен като „сребърна ръка“ на вълшебството и на жадуваната победа срещу злото. Като се има предвид цялата дълбока етичност в поезията на Бленика, като преценим идеята ѝ за добрия човек не като непостижима, идеална, безгрешна сянка, а като мирен труженик и разумен съзидател на битието — човек, който няма да ни смайва като гордите кипариси, но ще ни радва и привлича като скромното маслиново

дърво, — можем да изтъкнем, че образът на сребърната ръка хармонира с основния патос на цялостното съдържание в поезията на Бленика. Той е жизнеспособен, хуманистичен, основан върху принципа на родолюбието, на мирния труд, на здравия морал, на взаимността между поколенията, на естествения порив към светлина и към творчество...

През 1952 г. поетесата издава своята книга „На пост“. Може да се подчертае, че в нея се разработват ония теми, които са отличителни за тогавашното поетическо вдъхновение, при това реализирани с една поетика, присъща за масовия творчески манталитет по това време: публицистична декларативност, остро политизирана гражданска позиция, директност на внушението, неприкрита оголеност на образността, до голяма степен репортажен рисунък и патосна констатация на фактите. В такъв дух са и творбите на Бленика за новия живот, за „новата песен“ като израз на историческата промяна, за обичта към Русия, за комбайнерката, за строителството на Хаинбоаз, за борбата за мир, за новото тълкуване на някои минали събития и пр. Вижда се как лирическата героиня заживява с новите проблеми на родината и на света; как погледът ѝ се отправя към перспективите на революцията и на градежа. Поетесата няма нужда от преустройство, защото винаги е възпявала силите на възхода и сега просто конкретизира и насочва перото си към най-ярките факти от преобразения живот.

Тук ще наблегна върху една подробност: според мене силата на Бленика е в късото стихотворение, в кондензираното лирическо чувство. Но тя има сполуки също така и в по-разгърнатите форми, които не са чисти поеми, но клонят към лиро-епическите изображения. Това нещо пролича още в някои цикли на първите ѝ книги, но се обособи по-ясно в поемата „Пътят към звездите“ (БП, 1964 г.), посветена на двадесетгодишния революционен и героичен живот на Живко Николов. Чрез похватите на лирическия рисунък, обогатен от историческата събитийност и емоционалния порив на авторката, се откроява образът на бореца и комуниста. Бленика разкрива двубоя на силите, когато „На страшен съд епохата зове“, и победил безумието, „пречупил кървавия меч, човекът ще достигне до звездите“. Този мотив е преплетен с жертвите на войната и върху този фон се откроява приемствеността между поколенията — подвигът в борбата се продължава като подвиг в шурма на космоса и на звездите. Нека посоча също така, че в цялата лирика на Бленика метафората за светлината, за слънцето, за звездите се явява като обикнат идеен и художествен акцент. Смисълът на цялата фабула в произведението, а и съкровената цена за прогреса на човечеството, се побира в истината, че „сред кръв и мки новото се ражда!“...

През 1965 г. поетесата пише своята „Балада за Аспарух“, която е твърде органична като историческо мислене и като лирически текст. По такъв начин авторката продължава предишните си „втурвания“ към проблемите на по-близкото и по-далечното минало на българския народ. Тази поема е не толкова регистрация на познати подробности, колкото философия на едно историческо дело:

Не ида за плячка, не ида за кръв —  
навсякъде бил съм сред първите пръв —  
в земята прекрасна на вашия род  
със мир нека влезе и моят народ,  
днес сила съдбова увлича ме тук,  
аз търся родина за скитника дух!  
Какво е дървото без корен в пръстта,  
какво е народът-скиталец в света?!...

Ето малка част от изповедта на Аспарух пред славянските вождове, която свидетелства и за концепцията, и за естетиката на тази творба. След смъртта на поетесата, в кн. 5 на сп. „Септември“, 1979 г., е обнародван текст от недовършен цикъл, посветен на 1300-годишнината от основаването на българската държава.

Тази публикация доказва трайния интерес на авторката към корените на българщината и угълбената, проникателната ѝ творческа способност. Жалко е, че смъртта не позволи да се завършат започнатите лирико-философски „портрети“ на историческите ни вождове. Бленика прави увлекателни психологически характеристики на хан Крум, на хан Омуртаг, на княз Борис I и поставя на трактовка непреходни мотиви: за демократизма на владетеля, за съотношението власт и народ, за силата на личния авторитет, за далновидността на водителя, за сливането на личното щастие с общото, за остаряването дори и на боговете, за силата и за слабостта на човека. В монолозите има нещо съкровено, искрено, драматично. Ето фрагмент от размислите на Борис:

Аз много, много размишлявах,  
решавах се и пак се колебах:  
разбирах — само любовта ще може  
да създаде за всички „царство божие“  
на щастие, на братство и на мир,  
но как до нея се отива?  
И кой е истинския път?  
Не е ли то една мечта красива,  
с която досега зальгва се светът?  
Как ще накараш алчният богат  
във бедния да вижда своя брат,  
и силният над раба да не властва,  
по-хитрият да не кове коварства,  
жестокият да бъде милостив,  
неправедния да не бъде крив!...

Като сравнявам историческите проникания на поетесата в по-първите ѝ произведения с тези в незавършените стихове, намирам огромна разлика в самия подход към проблематиката и в нейната социално-художествена интерпретация. Пътят е от приблизителната илюстративност към зрялата мисъл...

Поезията на Бленика има твърдо място в нашата нова литература и се вгражда органически в широкия и дълбок свят, създаден от поетесите. Макар че книгите ѝ не са много на брой, няма никакво съмнение в стойността на влога, поставен в областта на художественото българско слово и чрез перото на тази реалистично устроена и жизнелюбива лиричка.